

ПРОГРАМА
з трудового навчання
«Підготовка молодшого обслуговуючого персоналу»
для 5-6 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти
для дітей із порушенням інтелектуального розвитку

(Автори: Красіцька Н. В., Кульченко Т. В., Пашевська О. В.)

Вступна частина

У спеціальній загальноосвітній школі для дітей з інтелектуальними порушеннями трудове навчання є пріоритетним напрямком роботи. Воно спрямоване на підготовку здобувачів освіти до подальшого самостійного життя та передбачає їх участь у суспільно-корисній діяльності. Аналіз сучасного ринку праці та рівень пізнавальних і фізичних можливостей учнів спонукають до розширення напрямків трудового навчання.

В Законі України «Про освіту» зазначено, що Нова українська школа працює на засадах особистісно орієнтованої моделі освіти, в межах якої максимально враховуватимуться здібності, потреби та інтереси кожної дитини. Тому постає питання доступності матеріалу в програмах з трудового навчання для тієї категорії учнів, які не можуть оволодіти професією швачки, столяра, слюсаря.

Модельну навчальну програму з трудового навчання по підготовці молодшого обслуговуючого персоналу: двірників, прибиральників службових та промислових приміщень, підсобних працівників кухні (мийник посуду) розроблено з урахуванням психофізичних можливостей учнів з інтелектуальними порушеннями та відповідно до Державного стандарту і Типової освітньої програми для 5-10 (11) класів спеціальних закладів середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами, яка вступає в дію поетапно з 2022/2023 навчального року.

Відповідно до Державного стандарту **метою технологічної освітньої галузі** є формування у здобувачів освіти життєво важливих компетентностей, необхідних у самостійному житті, розвиток творчого потенціалу, критичного мислення, духовно-моральних цінностей, реалізація здібностей та інтересів учнів у сфері проєктно-технологічної діяльності.

В програмі не передбачається поділу на групи хлопців та дівчат.

Особлива увага приділяється формуванню загально трудових умінь учнів; розвитку якостей, які будуть потрібні в подальшому при виконанні трудових обов'язків: відповідальності, дисциплінованості, організованості, охайності, культури спілкування. Крім того, програма направлена на корекцію психічних процесів, розвитку зорово-моторної координації, моторики. Максимально можливий розвиток може бути досягнуто тільки при дотриманні методів навчання, що відповідають віку і реальним можливостям дітей.

Програмою передбачено використання методів: спостереження (безпосередньо за роботою технічних працівників школи), бесіди, пояснення, проблемно-пошуковий метод, демонстрації, екскурсій, відео екскурсій, вправлення, проєктної діяльності. Розширення та поглиблення знань учнів здійснюється завдяки використанню міжпредметних

зв'язків з природознавством, фізикою та хімією, основами здоров'я. Забезпечено збалансованість між вимогою предмета та навчальним матеріалом.

Виходячи з того, що учні не тільки готуються до майбутнього життя і діяльності, але шкільні роки їх життя повинні бути різноманітними і повноцінними, при побудові змісту навчання враховується послідовна зміна провідних видів діяльності: ігрової, навчальної, навчально-трудової і трудової діяльності.

Основна частина

Моделна навчальна програма з трудового навчання «Підготовка молодшого обслуговуючого персоналу» включає в себе інваріантну складову: «Вступ», «Праця в житті людини», «Робота з папером і картоном», «Робота з тканиною, догляд за виробами з тканини», «Догляд за приміщеннями», «Технологія благоустрою і озеленення території» та варіативну - «Практичне повторення. Екскурсії».

В розділі **«Вступ»** учні вивчають та закріплюють правила роботи та поведінки в кабінеті обслуговуючої праці, правила організації робочого місця, загальні правила безпечної роботи.

Розділ **«Праця в житті людини. Світ професій.»** розширює знання учнів про професії, знайомить з професійною діяльністю технічного персоналу школи. Учні мають змогу спостерігати за працею двірника, прибиральниці, мийника посуду, знайомляться з їхніми обов'язками, визначають власні можливості.

Зміст розділу **«Робота з папером і картоном. Аплікація. Конструювання.»** сприяє розвитку зорово-моторної координації, просторового орієнтування, вихованню охайності, працелюбності, відповідальності за якість виконаної роботи, наполегливості у досягненні мети. Учні закріплюють знання про внутрішній та зовнішній інтер'єр.

«Робота з тканиною, догляд за виробами з тканини. Пошиття виробів. Ремонт білизни.» - в цьому розділі формуються практичні навички ремонту, догляду за тканинами, здійснюється пошиття простих виробів. Учні закріплюють знання про інструменти для робіт з тканиною, правила безпечної роботи, відбувається корекція та розвиток координації рухів рук та дрібної моторики на основі шиття, формування охайності, наполегливості, акуратності.

В розділі **«Догляд за приміщеннями. Догляд за кімнатними рослинами. Догляд за житловим приміщенням. Догляд за меблями. Робота на харчоблоці.»** учні навчаються практично доглядати за житловими та службовими приміщеннями, вправляються в роботі з різними знаряддями праці, вчаться виконувати завдання за зразком; дотримуються правил безпеки при прибиранні.

«Технологія благоустрою і озеленення території» - цей розділ направлений на формування уявлення про види робіт в різні пори року на пришкольній території, знайомить учнів з назвами та призначенням інструментів та знарядь праці, вчить користуватись ними; дотримуватись правил безпечної роботи;

Варіативний модуль **«Практичне повторення. Екскурсії.»** включає в себе практичні роботи та екскурсії, як метод навчання в спеціальній школі. Екскурсії мають спеціальне навчальне призначення. В процесі екскурсій діти вчаться спостерігати за об'єктами в реальних умовах.

Всі розділи програми сприяють підготовці до набуття складніших трудових навичок в 7-11 класах спеціальної школи.

Реалізація змісту даної програми повинна забезпечувати розв'язання таких завдань:

- удосконалення навичок самообслуговування та господарсько-побутової праці;
- ознайомлення з різними видами діяльності;
- створення умов для професійного самовизначення;
- формування культури праці;
- створення умов для подальшої соціалізації в суспільстві.

Програмою передбачено **формування ключових та предметних компетентностей** в процесі трудового навчання:

Спілкування державною мовою: вміння висловлювати свої думки, використовувати поняття, терміни, назви трудових операцій.

Математична компетентність: усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини, вміння робити розрахунки для визначення необхідної кількості матеріалів, розмірів; використання вимірювальних пристроїв.

Основні компетентності у природничих науках і технологіях: вміння пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження, розумно та раціонально користуватися природними ресурсами, економно використовувати матеріали; усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини; розуміння важливості грамотної утилізації відходів; виховання шанобливого ставлення до природи, праці.

Інформаційно-цифрова компетентність: здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології та відповідні засоби для виконання особистісних і суспільно значущих завдань.

Уміння вчитися впродовж життя опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого життя; організація власного середовища, отримання нової інформації з метою подальшого застосування; вміння працювати самостійно і в групі.

Ініціативність і підприємливість: передбачає здатність брати на себе відповідальність за кінцевий результат власної та колективної діяльності, ініціативність, вміння планування та виконання завдання.

Соціальна та громадянська компетентності: вміння працювати самостійно та в команді з іншими на результат, попереджувати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісу, безпечно поводитися з інструментами та обладнанням, усвідомлювати цінності праці та працьовитості для досягнення добробуту; виховання відповідальності.

Обізнаність і самовираження у сфері культури: формування естетичних смаків.

Екологічна грамотність і здорове життя: вміння безпечно організувати процес зміни навколишнього середовища для власного здоров'я та безпеки довкілля; безпечно користуватися побутовими приладами, усвідомлення необхідності безпечної організації власної навчально-пізнавальної та проєктної діяльності, організація робочого місця під час виконання різного роду робіт.

Основна частина програми 5 клас

Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
Вступ			
Шкільна майстерня, навчальний кабінет. Правила роботи та поведінки в кабінеті. Правила організації робочого місця.	Ознайомлення з навчальним кабінетом, його обладнанням, робочим місцем. Засвоєння правил внутрішнього розпорядку та правил безпеки життєдіяльності. Організація робочих місць з урахуванням	Дотримується правил поведінки та безпечної праці у кабінеті, знає призначення обладнання, дотримується правил організації робочого місця.	Розвиток уваги, спостережливості; формування відповідального ставлення до праці; виховання організованості, дисциплінованості; засвоєння й виконання санітарно-гігієнічних

	індивідуальних особливостей.		вимог до утримання робочого місця; дотримання правил поведінки у майстерні.
Тема: Праця в житті людини.			
Світ професій.			
Праця в житті людини. Професії батьків. Молодший обслуговуючий персонал. Професії: двірник, прибиральник службових приміщень. Обов'язки, режим роботи.	Включення в бесіду про значення праці в житті людини. Створення презентацій «Професії моїх батьків». Обґрунтування необхідності та важливості різних професій. Повторення та узагальнення знань, отриманих у початковій школі. Обговорення видів діяльності, обов'язків, режиму роботи прибиральниці, двірника.	Знає про розподіл праці в суспільстві, необхідність різних професій; називає професії людей та визначає результати їх праці; дотримується правил поведінки в майстерні та правил безпечної праці.	Формування знань про обов'язки працівників даних професій; збагачення уявлень про види діяльності у побуті; формування словника; засвоєння й виконання вимог щодо чистоти і порядку на робочому місці; виконання правил поведінки у майстерні.
Тема: Робота з папером			
Аплікація.			
Папір. Історія виникнення.	Визначення основних властивостей паперу.	Має уявлення про види і властивості паперу,	Збагачення уявлення про папір,

Виробництво паперу. Види паперу. Призначення паперу. Технологія виготовлення аплікації з паперу. Інструменти та приладдя для роботи з папером. Правила безпеки під час роботи з інструментами. Способи з'єднання деталей. Орієнтовний проєкт: «Житлова кімната». Житлова кімната: меблі та предмети побуту (шафа, диван, стіл, крісла, світильник, телевізор та ін.) Призначення та догляд за меблями та предметами побуту. Орієнтовний проєкт: «Школа». Школа: будівля, подвір'я (квітник, паркан, сад, доріжки).	Порівняння властивостей паперу різних видів на намокання, розірвання, згинання, розрізання, зминання, проколювання, склеювання. Класифікація паперу за застосуванням: для письма, друкарський, шпалерний, картон, наждачний. Добір інструментів та приладдя для роботи з папером. Вивчення техніки роботи з ручним інструментом. Організація робочого місця для роботи з папером і ножицями. Визначення послідовності роботи над проєктом. Дослідження та аналіз життєвого простору власної оселі. <i>Колективна робота.</i> Складання плану проєкту «Житлова кімната».	виробництво, призначення, зовнішні ознаки паперу; інструменти для роботи з папером; планує послідовність дій для виготовлення моделі виробу, орієнтовні строки їх виконання, готує потрібні інструменти і пристосування для роботи самостійно або за допомогою вчителя чи інших осіб; має уявлення про поєднання простих форм у більш складні композиції, організовує робоче місце; дотримується правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.	розширення знань про аплікацію; розвиток уваги, спостережливості; розвиток творчої уяви, естетичного смаку, мисленнєвих процесів (порівняння, класифікація); розвиток зорово-моторної координації, просторового орієнтування на площині аркуша паперу, дрібної моторики руки у процесі різання; виховання охайності, працелюбності, відповідальності за якість виконаної роботи, наполегливості у досягненні мети.
---	--	--	---

	Виготовлення заготовок меблів та предметів побуту: шафа, диван, стіл, крісла, світильник, телевізор та ін. Розміщення заготовок на папері. Обговорення призначення меблів та предметів побуту. Презентація проєкту. Складання плану проєкту «Школа». Виготовлення заготовок: шкільна будівля, квітник, паркан, дерева, доріжки. Розміщення на папері. Складання композиції в цілому.		
--	--	--	--

Тема: Робота з тканиною, догляд за виробами з тканини.

Тканина, прийоми роботи з інструментами.

Інструменти і пристосування для роботи з тканиною. Робочий інструмент – голка, ножиці, сантиметрова стрічка, лінійка; приладдя - наперсток, шпильки.	Організація робочого місця з допомогою вчителя. Добір матеріалів, інструментів та пристосування для роботи.	Має уявлення про будову та призначення голки; характеризує призначення інструментів для швацьких робіт; виконує вправи на затягування нитки у вушко голки, на зав'язування	Розширення уявлень про текстильні матеріали, інструменти та пристосування для робіт з ними; збагачення уявлень щодо різноманітності ручних стібків;
--	---	--	---

Правила безпечної роботи з голкою, шпильками та ножицями. Прийоми роботи з голкою. Нитки. Види ниток (для шиття, вишивання, в'язання). Тканина у житті людини. Призначення тканини. Лицьовий і виворітний боки тканини. Властивості тканини (змінання, різання, визначення товщини (тонка, товста), колір.	Вправлення на затягування нитки у вушко голки. Вправлення на зав'язування вузлика на кінці нитки. Вправлення у виконанні рядка прямого стібка (шов «вперед голку») на смужці паперу. Аналіз значення тканин в житті людей. Визначення властивостей тканини.	вузлика на кінці нитки, на виконанні рядка прямого стібка; має уявлення про текстильні волокна; вміє робити порівняння властивостей тканин; призначення тканини; будову тканини; визначає властивості тканини; організовує робоче місце; дотримується правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.	корекція та розвиток координації рухів рук та дрібної моторики на основі шиття; виховання охайності, наполегливості, акуратності.
Дрібний ремонт одягу.			
Вішалка на одязі. Види гудзиків. Способи пришивання гудзиків в залежності від виду. Орієнтовний проєкт «Масажна доріжка» - колективна робота.	Виконання завдання по зразку та предметній операційній картці. Пришивання вішалок на одязі. Пришивання гудзика з наскрізними отворами. Створення ніжки гудзика. Закріплення нитки вузликом та декількома стібками.	Має практичні навички роботи з голкою; вміє визначати способи пришивання гудзиків відповідно до їх виду; добирати гудзики і нитки за кольором, фактурою, призначенням; дотримуватися безпечної праці з голкою, ножицями.	Формування практичних навичок роботи з інструментами; корекція та розвиток дрібної моторики на основі шиття; виховання охайності, самостійності, наполегливості, акуратності.

	Пришивання гудзиків різного розміру на полотно.		
Тема: Догляд за приміщенням.			
<i>Догляд за житловими приміщеннями</i>			
Благоустрій та організація власного житла. Зонування приміщення. Гігієнічні вимоги до житлового приміщення і заходи їх забезпечення. Робоче місце школяра. Щоденне прибирання квартири (сухе й вологе). Пилосос. Догляд за підлогою залежно від покриття. Вологе та сухе прибирання. Засоби догляду за підлогою. Інструкції до засобів догляду за підлогою (призначення, спосіб застосування,	Ознайомлення з плануванням простору та дизайну приміщення. Організація робочого місця школяра. Складання плану прибирання кімнати. Протирання пилу на меблях, підвіконниках, опалювальних пристроях. Чищення килиму ручним способом. Практичне вправління з пилососом. Визначення типу покриття підлоги. Вправління у вологому та сухому прибиранні. Розрізнення засобів догляду за підлогою.	Знає гігієнічні вимоги до житлового приміщення; правила і послідовність проведення сухого й вологого прибирання; правила користування пилососом; санітарно-гігієнічні вимоги і правила безпеки при роботі з побутовими електроприладами; планує послідовність дій при виконанні практичних завдань; уміє виконувати сухе й вологе прибирання приміщення; чистити килими, книжкові полиці, батареї; доглядати за підлогою залежно від покриття;	Розвиток аналітичного сприймання шляхом обстеження і визначення ступеня забруднення житла та способів його прибирання; формування причинно-наслідкових зв'язків в процесі визначення та засвоєння послідовності етапів прибирання (сухого й вологого); формування елементів самостійності під час виконання подібних або аналогічних вправ з прибирання житла; розвиток наочно-дійового мислення при виборі засобів догляду за підлогою;

застереження) на упаковках.	Вивчення інструкцій до засобів догляду за підлогою.	використовувати побутові хімічні засоби.	виховання охайності, наполегливості, акуратності.
<i>Догляд за кімнатними рослинами.</i>			
Озеленення житлових приміщень як спосіб створення затишку. Види кімнатних рослин, назви. Декоративно-листяні та квітучі кімнатні рослини. Умови вирощування. Світло, полив, періодичність поливу, обприскування кімнатних рослин. Інструменти і пристосування для догляду за кімнатними рослинами. Правила безпечної роботи з інструментами. Правила догляду за кімнатними рослинами.	Добір квітів з урахуванням їх виду та призначення. Вивчення залежності росту і розвитку рослин від освітлення, пори року, температури. Добір інструментів і пристосувань для догляду за кімнатними рослинами. Засвоєння правил безпечної роботи з інструментами. Підготовка води для поливу. Практичне вправління в догляді за кімнатними рослинами: протирання вазонів і підвазонників, розпушування ґрунту, поливання, обприскування. Спостереження за кімнатними рослинами в	Має уявлення про кімнатні рослини; інструменти і пристосування та правила догляду за кімнатними рослинами; має уявлення про декоративно-листяні та квітучі кімнатні рослини та умови їх вирощування; розуміє необхідність поливу і освітлення для росту і розвитку рослин; вміє видаляти пил за допомогою вологої ганчірки з листя рослин, обприскувати рослини з мілким листям, поливати кімнатні рослини; організовує робоче місце; дотримується правил безпечної праці,	Розвиток мислення на основі аналізу та порівняння квіткових рослин, аналіз, порівняння кімнатних рослин за кольором, розміром, формою листя; використання назв квітково-декоративних рослин у розгорнутому мовленні, використання назв кімнатних рослин, трудових операцій у словесному описі власної діяльності; розвиток зорово-моторної координації, дрібної моторики руки під час догляду за кімнатними квітами; формування вміння виконувати завдання за

	різних умовах освітлення, температури, поливу.	санітарно-гігієнічних вимог.	зразком і простою інструкцією, в певній послідовності дій, корекція та розвиток координації рухів; виховання організованості, самостійності у навчально-практичній діяльності.
Тема: Технологія благоустрою і озеленення території.			
Пришкільна територія: клумби, майданчики, доріжки, сад. Інструменти та знаряддя праці, призначені для прибирання (граблі, лопати, садові лійки, садові ножиці, інструменти для розпушування ґрунту). Культурні і дикорослі квіткові рослини: види, різниця між ними. Різноманітність квіткових культур.	Ознайомлення із зонами пришкільної території. Ознайомлення із характеристикою та призначенням інструментів для прибирання. <i>Екскурсія.</i> Ознайомлення з квітковими рослинами у парку, на квітниках. Добір інструментів для роботи на пришкільній ділянці. Спостереження за сезонними явищами в житті рослин.	Має уявлення про культурні і дикорослі квіткові рослини, різноманітність квіткових культур, квіткові рослини найбільш поширені в місцевих умовах, рослини, що вирощують на квітниках, орієнтується у видах ґрунтів, знає назви та призначення інструментів та знарядь праці, дотримується правил безпечної роботи з ними.	Використання назв квітково-декоративних рослин у розгорнутому мовленні, формування трудових навичок в процесі роботи з інструментами; розвиток зорово-моторної координації, дрібної моторики руки під час роботи; формування вміння виконувати завдання за зразком і простою інструкцією, в певній послідовності дій;

Квіткові рослини - найбільш поширені в місцевих умовах. Рослини, що вирощують на квітниках. Ґрунти. Види ґрунтів. Натуральні та мінеральні добрива.	Участь в прибиранні шкільної території. Підготовка ґрунту до висівання та висаджування рослин.		виховання організованості, самостійності у навчально-практичній діяльності;
Тема: Практичне повторення по темах.			
Робота двірника, прибиральниці. Прибирання класної кімнати. Прибирання шкільної території.	Спостереження за роботою двірника, прибиральниці. <i>Практичні роботи:</i> Прибирання класної кімнати згідно інструкції. Прибирання шкільної території згідно інструкції. Робота на шкільній клумбі: прополка бур'янів, розпушування ґрунту.	Має практичні навички в прибиранні приміщення та території школи; знає назви та призначення інструментів та приладдя; розрізняє основні обов'язки двірника, прибиральниці.	Формування трудових навичок, розвиток моторики, формування вміння виконувати завдання за зразком і простою інструкцією, в певній послідовності дій, розвиток спостережливості, пам'яті; виховання працелюбності, відповідальності, любові до природи.

6 клас

Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
Вступ			
Правила роботи та поведінки в кабінеті обслуговуючої праці. Робоче місце. Правила організації робочого місця.	Обговорення правил внутрішнього розпорядку та правил безпеки життєдіяльності. Організація робочих місць з урахуванням індивідуальних особливостей.	Дотримується правил поведінки та безпечної праці у кабінеті, знає призначення обладнання, дотримується правил організації робочого місця.	Розвиток уваги, спостережливості; формування відповідального ставлення до праці; виховання організованості, дисциплінованості; засвоєння й виконання санітарно-гігієнічних вимог до утримання робочого місця; дотримання правил поведінки у майстерні.
Тема: Праця в житті людини.			
<i>Світ професій.</i>			
Значення праці в житті людини.	Включення в бесіду про значення праці в житті людини.	Має уявлення про необхідність різних професій;	Формування знань про обов'язки працівників даних професій,

Робітничі професії: двірник, прибиральник службових приміщень, підсобний робітник кухні. Функціональні обов'язки, інвентар, приладдя, спецодяг. Правила санітарії та гігієни.	Обговорення видів діяльності, обов'язків, режиму роботи прибиральника, двірника, робітника кухні. Спостереження за роботою двірника, прибиральниці, робітника кухні.	знає види діяльності працівників робітничих професій, обов'язки, правила санітарії та гігієни; аналізує власний досвід і можливості в побутовій діяльності.	збагачення уявлень про види їх діяльності, дотримання правил безпеки під час виконання робіт, розвиток спостережливості, уваги, пам'яті; виховання поваги до працівників робітничих професій.
--	--	---	--

Тема: Робота з папером

Конструювання.

Папір. Виробництво, призначення, зовнішні ознаки картону. Види картону. Властивості картону. Орієнтовний проєкт: «Будинок». Поняття «Внутрішній інтер'єр». Вікна та двері в інтер'єрі (матеріали, розміри, врахування освітлення, можливості пересування).	Складання колекції картону різного виду і якості (виготовлення заготовок за шаблонами, вирізання, наклеювання). Порівняння властивостей паперу і картону. <i>Колективна робота:</i> Складання плану проєкту «Будинок». Виготовлення макету будинку з цупкого картону. Вирізання віконних та дверних отворів.	Має уявлення про види і властивості, виробництво, призначення, зовнішні ознаки паперу та картону; готує потрібні інструменти і пристосування для роботи самостійно або за допомогою вчителя чи інших осіб; організовує робоче місце; дотримується правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог;	Формування уявлення про інтер'єр житлового приміщення, його складові; розвиток пізнавальної діяльності на основі формування загально трудових умінь (аналіз виробу, планування послідовності виконання, здійснення самоконтролю - порівняння зі зразком); розвиток зорового, тактильного сприймання; корекція дрібної моторики
---	--	---	---

Стіни, матеріал для оздоблення (шпалери, фарба, плитка, декоративна штукатурка) Підлога, матеріал (дерево, плитка, лінолеум, ламінат...) Стеля. Сучасні способи оздоблення. Призначення меблів: стіл, стільці, диван (ліжка), шафа, гардеробна кімната, люстра.	Оздоблення стін шпалерами. Дослідження та аналіз матеріалів для оздоблення інтер'єру. Виготовлення об'ємних меблів, розташування в кімнаті. Обговорення призначення меблів та предметів побуту.	визначає завдання проєкту самостійно або в співпраці з іншими особами, має уявлення про створення об'ємних форм з картону та паперу у більш складні композиції, має поняття про інтер'єр, його складові; вміє добирати кольорову гаму; знає різновиди матеріалів для оздоблення інтер'єру, вміє їх розрізняти.	на основі роботи з папером та картоном; виховання охайності, наполегливості, уважності зосередженості, акуратності, обережності, відповідальності.
---	---	---	--

Тема: Робота з тканиною, догляд за виробами з тканини.

Пошиття виробів.

Призначення тканини. Властивості тканини. Інструменти і пристосування для робіт. Прийоми роботи з голкою. Нитки. Правила безпеки при роботі з інструментами. Орієнтовний проєкт «Спальні приналежності».	Визначення типу та властивостей тканини. Вправління на затягування нитки у вушко голки. Вправління на зав'язування вузлика на кінці нитки. Вправління у виконанні рядка прямого стібка.	Має уявлення про види тканин, їх призначення; характеризує призначення інструментів для швацьких робіт; знає послідовність процесів виготовлення виробів, має навички роботи з голкою та ножицями;	Розширення уявлень про текстильні матеріали, інструменти та пристосування для робіт з ними, корекція та розвиток координації рухів рук та дрібної моторики на основі шиття, формування естетичного смаку;
---	---	--	--

Подушка, ковдра, покривало. Орієнтовний проєкт «Постільна білизна». Призначення виробів комплекту постільної білизни. Праска. Прасування. Правила праскою використання у побутових умовах.	Планування послідовності виконання проєкту «Спальні приналежності». Вибір тканини для спальних приналежностей. Викроювання деталей. З'єднання деталей. Вивертання та набивка синтепоном. Планування послідовності виконання проєкту «Постільна білизна». Вибір тканини для пошиття комплекту постільної білизни. Викроювання деталей. З'єднання деталей виробу. Засвоєння правил безпечного користування праскою. Прасування готових виробів.	вміє продумувати дизайн, підбирати тканини за призначенням, виготовляти викрійки та з'єднувати деталі виробу; організовує робоче місце; дотримується правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог.	виховання охайності, наполегливості, акуратності.
Тема: Догляд за приміщенням.			
<i>Догляд за житловим приміщенням. Догляд за меблями.</i>			

Щоденне та генеральне прибирання житлового приміщення. Види та призначення меблів. Типи покриття поверхонь: лаки, фарби, тканини, шкір замітники. Засоби догляду та правила користування ними в залежності від матеріалу покриття. Догляд за м'якими меблями. Відновлення поверхонь полірованих меблів за допомогою засобів для полірування. Пилосос при чистці м'яких меблів. Будова пилососу.	Планування щоденного прибирання. Складання переліку виконання робіт під час генерального прибирання. Узагальнення знань про види меблів, їх призначення. Демонстрація типів покриття поверхонь меблів. Ознайомлення із засобами догляду за меблями. Вивчення правил користування засобами догляду за меблями в залежності від матеріалу покриття. Очищення від пилу вологостійких та не вологостійких поверхонь меблів. Ознайомлення з правилами роботи з пилососом. Вивчення складових пилососу.	Знає послідовність проведення щоденного і генерального прибирання житлового приміщення; види та призначення меблів; розрізняє типи поверхонь меблів та засоби догляду за меблями; дотримується правил безпечного користування ними; знає будову пилососа, володіє практичними навичками роботи з ним.	Розвиток логічного мислення на основі визначення періодичності та способів прибирання житлового приміщення; розширення уявлень про види та призначення меблів; формування практичних навичок по догляду за меблями; дотримання правил безпеки під час роботи з побутовою технікою; виховання дбайливого ставлення до предметів побуту, охайності.
---	--	--	--

	Практичне вправління по видаленню бруду з пирососу.		
Робота на харчоблоці.			
Поняття про гігієну харчування. Гігієнічні вимоги до приміщення шкільної їдальні. Гігієнічні та естетичні вимоги до обслуговування в їдальні. Одяг для роботи в їдальні. Правила підготовки столів до вживання їжі. Розташування посуду та столових приборів. Естетичне оформлення столу. Види посуду, його призначення. Санітарні вимоги та правила етикету при прибиранні брудного посуду.	Аналіз санітарно-гігієнічних вимог до приміщення шкільної їдальні. Визначення послідовності сервірування столу. Вправління в сервіруванні столу для прийому їжі. Вправління в дотриманні санітарних вимог та правил етикету при прибиранні брудного посуду. Практичне вправління в прибиранні та протиранні столів. Практичне вправління в прибиранні брудного посуду.	Має уявлення про гігієну харчування; знає види та призначення посуду; має практичні навички в сервіруванні столу; дотримується правил особистої гігієни, правил безпеки під час подачі та прибиранні посуду; дотримується санітарних вимог та правил; вміє орієнтуватись в завданні за інструкцією.	Формування уявлень про культуру та гігієну харчування; дотримання правил безпеки при подачі та прибиранні посуду; розвиток естетичного смаку, просторової уяви, уваги, координації, культури поведінки в їдальні; виховання охайності, бережливого ставлення до продуктів харчування, поваги до роботи працівників їдальні.

Правила безпеки при подачі їжі та прибиранні посуду. Брудний посуд, правила прибирання.			
Тема: Технологія благоустрою і озеленення території.			
Види сезонних робіт на пришкольній території. Декоративні рослини на шкільному подвір'ї. Правила догляду за ними. Підготовка ґрунту для висаджування рослин. Прибирання алей, доріжок, майданчиків, правила догляду за ними. Інвентар для роботи, спецодяг. Правила розчищення території від снігу та льодового покриву. Посипання доріжок піском в зимовий період.	Ознайомлення з видами сезонних робіт на пришкольній території. Демонстрація декоративних рослин, їх видів. Аналіз умов вирощування декоративних рослин. Ознайомлення з типами ґрунтів. Добір знарядь праці, інвентаря для роботи на майданчику. Практичне вправління в підмітанні доріжок. Практичне вправління у видаленні бур'янів в квітнику. Практичне вправління в згрібанні опалого листя граблями.	Має уявлення про види робіт на пришкольній ділянці в різні пори року на пришкольній території, знає назви та призначення інструментів та знарядь праці, вміє користуватись ними; дотримується правил безпечної роботи; має уявлення про різноманітність декоративних рослин і культур, знає як доглядати за ними.	Розвиток спостережливості, зорово-моторної координації, моторики під час роботи; формування організованості, самостійності у навчально-практичній діяльності; виконання завдання за зразком і простою інструкцією, в певній послідовності дій; виховання естетичного смаку, охайності, працелюбності.

	Практичне вправління в перенесенні зібраного сміття. Практичне вправління: посипання доріжок піском в зимовий період.		
Тема: Практичне повторення по темах.			
Робота двірника, підсобного працівника кухні. Робота в шкільній їдальні. Робота на пришкільній ділянці. Щоденне прибирання приміщення. Генеральне прибирання приміщення.	Екскурсії та спостереження за роботою двірника, підсобного працівника кухні. Сервірування та прибирання столу в їдальні. Розпушування ґрунту на місці багаторічних рослин. Протирання від пилу та полірування меблів. Вправління з пилососом.	Має практичні навички в прибиранні приміщення та території школи; знає назви та призначення інструментів та приладдя; дотримується правил безпечної роботи з ними.	Формування трудових навичок; розвиток моторики, виконання завдання за зразком і простою інструкцією, в певній послідовності дій; розвиток спостережливості, пам'яті; виховання працелюбності, охайності, відповідальності, любові до праці.

Прикінцева частина

Відповідно до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів 5-10 класів з порушеннями інтелектуального розвитку об'єктом оцінювання в процесі професійно-трудового навчання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку є структурні компоненти їх навчально-практичної діяльності, а саме:

1. Знання (техніко-технологічні), обсяг яких визначений програмою з трудового навчання для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку:

- знання про результат праці (вироби, їхні деталі та ін.);

- знання про предмет праці: матеріали (пластичні, паперові, природні, текстильні, конструктивні), заготовки, напівфабрикати та ін.;
- знання про засоби праці: інструменти, вимірювальні прилади (мірка, лінійка), допоміжні, та ін.;
- знання про трудові дії (розкачати, приліпити, приклеїти, накреслити, відрізати, пришити, розмітити, вирізати та ін.) та послідовність їх виконання.

Знання оцінюються за:

- а) повнотою,
- б) правильністю,
- в) усвідомленістю (розуміння та виділення головного; вербалізація (за можливістю) у вигляді відтворення (переказ) чи пояснення).

2. Практичні навички та вміння: виконання трудових дій та завдань.

Оцінці підлягають:

- 1) виконання трудових дій;
- 2) вміння організовувати робоче місце і підтримувати порядок на ньому під час занять;
- 3) вміння дотримуватись правил безпечної праці та санітарно-гігієнічних вимог.

Практичні навички та вміння оцінюються за:

- а) рівнем сформованості (виконує за зразком, поясненням, інструкцією, за аналогією, в нових ситуаціях);
- б) самостійністю виконання (контроль, допомога: *практична* – спільне виконання дії з учителем, показ дії; *вербальна* - повторний інструктаж, аналіз, пояснення завдання, запитання, підказка, вказівка.
- в) якістю виробу (виконаної роботи).

3. Ставлення до навчально-практичної діяльності.

Ставлення оцінюється за:

- а) характером (байдуже, недостатньо виразне позитивне, зацікавлене, виразне позитивне);
- б) дієвістю (від споглядального (пасивного) до дієвого);
- в) сталістю (від епізодичного до сталого).

Характеристики знань, навичок та вмінь, ставлення до навчально-практичної діяльності дитини покладаються в основу визначення рівнів досягнень з трудового навчання (І – початковий, II – середній, III – достатній) та критеріїв оцінювання навчальних досягнень, відповідних їм оцінок у балах від 1 до 9. Відповідно, для учнів з інтелектуальними

порушеннями помірного ступеня – рівні (І – початковий, ІІ – середній, ІІІ – достатній) та характеристики навчальних досягнень.

Для забезпечення виконання вимог програми не потрібно великої кількості матеріалів, інструментів, знарядь праці. Вчитель при проведенні уроку може обходитись наявними в школі знаряддями для прибирання території, приміщень, якими забезпечений технічний персонал: лопати, граблі, лійки, швабри, віники, відра.

Робота з тканиною потребує голки, нитки, тканини; швейна машина може використовуватись при потребі (якщо учні можуть оволодіти простими навичками роботи на ній).

Для демонстрації, перегляду відео використовуються технічні засоби навчання.

Забезпечити навчальний процес може колективна співпраця з учнями, які навчаються в цьому ж закладі за іншими програмами: швейна справа, столярна справа, декоративно-ужиткове мистецтво. Наприклад, в столярній майстерні одні учні виготовляють дерев'яні планки для декоративного парканчика, а інші діти облаштовують ним квітник. Учні в швейній майстерні шують спецодяг для дітей, в якому ті будуть прибирати в їдальні, в класах, на вулиці. І таких варіантів може бути безліч.

Список використаних джерел

1. Закон України про освіту [Електронний ресурс]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19_2.
2. Державний стандарт базової середньої освіти [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16>
3. Нова українська школа [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
4. Індивідуальний підхід у процесі трудового навчання розумово відсталих учнів / Г. М. Мерсіянов // Дефектологія. - 2007. - № 2. - С. 22-26. - укр.
5. Навчальна програма (з варіативними модулями) для 5-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. Трудове навчання «Декоративно-ужиткове мистецтво». Автор: Гаврюш В. О., Київ, 2014.

6. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з помірною розумовою відсталістю в системі корекційно-розвивального навчання спеціального загальноосвітнього закладу/ укл.: О.В. Чеботарьова, І.В. Гладченко, Г.О. Блеч, С.В. Трикоз/ К. – ІСП. 2017. 190с.
7. Програми з трудового навчання. Трудове навчання (швейна справа) 5-9 класи укладач: Мерсіянова Г.М. Київ -2010.
8. Програми з трудового навчання. Трудове навчання (підготовка молодшого обслуговуючого персоналу) 9-10 класи, укладач: Мирський Р.С., 1991.
9. Програми з позашкільної освіти. Випуск № 2. Загальна редакція: Жебровський Б. М., Биковська О. В., Рудковська Р. А., Ткачук В. В. К., «Грамота», 2007.
10. Програми з трудового навчання для 4-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей (Квітникарство). Автор: Чеботарьова О.В. К., 2009.
11. Трудове навчання: Квітникарство, 5 клас. Укладач: Чеботарьова О. В. 2014 р.
12. Трудове навчання (6-7 класи). Укладач: Чеботарьова О. В. 2015 р.. Зміст збірки: - квітникарство, Чеботарьова О. В. - швейна справа; варіативні модулі (декоративно-ужиткове мистецтво), Остапенко Л. І., Алексеева С.І..
13. Чеботарьова О.В. До проблеми удосконалення змісту трудового навчання школярів із дитячим церебральним паралічем та порушеннями інтелекту у контексті гуманістичної парадигми освіти. Гуманістична парадигма у спеціальній освіті: зб. тез. за матеріалами всеукраїнської науково-практичної on-line конференції праць: Вип. 8. К, 2015. 108с. С. 55-57.
14. Чеботарьова О.В. Особливості соціалізації школярів із порушеннями розумового розвитку засобами професійно-трудоного навчання // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія. Вип. 17. Київ, 2015. С. 265-268.
15. Чеботарьова О.В. Концептуальні засади змісту трудового навчання в спеціальній школі в сучасних умовах реформування освіти // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Випуск 31: збірник наукових праць. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 2016. – С. 196-201.

16. Чеботарьова О.В. Реалізація варіативних модулів у системі трудового навчання школярів із складними порушеннями розвитку // Освіта дітей з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії. Зб. тез. доп. Вінниця: ТОВ фірма «Планер». 2016. С.354-357.
17. Чеботарьова О.В. Корекція загальної і дрібної моторики в учнів з порушеннями інтелектуального розвитку на уроках трудового навчання // Теорія і практика спеціальної педагогіки і психології: збірник наукових праць. Вип. 9. К.: ІСП НАПН України. 2017. С.81-92. (у співавт.)
18. Чеботарьова О.В. Педагогічна технологія трудового навчання школярів з порушеннями інтелектуального розвитку // Зб. наукових праць за матеріалами конференції «Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі»: Суми, 2018.
19. Чеботарьова О.В. Сучасні технології навчання дітей з інтелектуальними порушеннями в Новій українській школі / Інноваційні підходи в освіті та реабілітації дітей із особливими освітніми потребами (до 15-річчя ВГО «Українська асоціація корекційних педагогів»): зб. матер. IV Всеукр. наук.-практ. конф., Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – К., 2020. – С. 104-108.